

KRÁTKÁ

Ivanka Lukášová

Gaudium šlo do Bulharska
Jelo si tam užít slunka
Nemyslet tam na práci
A užít si legraci
BBB RRR UUU MMM

A když ráno všichni vstanou
Po snídani se pak sejdou
u moře na pláži
Vesele tam dovádí
BBB RRR UUU MMM

Každý večer na dvorku
Hodnotí se úkoly
Komise je neúplatná
Vydá nové příkazy
BBB RRR UUU MMM

Potom všichni u vínečka
Společně si zazpívají
Kytary jim k tomu ladí
Vedoucí se usmívají
BBB RRR UUU MMM

CESTA DLOUHÁ (Na melodii Pekla vdolky z bílý mouky)

Součkovi a Míčkoví

Cesta dlouhá, nohy bolí (Juchajdá)
Pauza krátká, záchod žádny (Juchajdá)
Přestup vyšel, všichni sedí (Juchajdá)
Dino přišel, kufrý odvez (Juchajdá)
Moře teplé, voda slaná (Juchajdá)
Vino teče, Gaudium zpívá (Juchajdá)

Kdo to zpívá každý večer,

Kdo to zpívá Bulharům?

To je přede, to je přece

Naše slavné Gaudium! (křik)

SLAVNÍ PRAŽŠTÍ ZPĚVÁCI

Maja Machová

Slavní pražští zpěváci chtějí znát,
jak se jinde utrácí, jak žije se a hraje –
chtějí poznat mořské kraje –
tak Gaudia osvěta vyrazila do světa.

Slunce pálí, vítr vane – písek máš i
u snídane
Gaudia hry na pláži hravě vlny poráží
oči místních naháčů doširoka
rozzáří.

Ropotámo: hadi, štíři – kolem nás se
voda víří
když tam spadneš po hlavě,
bude konec zábavě.

Gaudiácké večery, ty nenechaj tě
v posteli
jeho tklivé písně zbaví tě vši tísně
-už zná je celé Primorsko.
vzpomínej v dobrém, Bulharsko!

Toto číslo připravil díky laskavosti přispěvatelů Vladimír Šilhán.
Spolupracovali Marie Dolejší, Jana Vlčková, Milena Poláčková, Bohdan Maslowski
a Zuzana Zajícová Foto: Jiří Míček
Další příspěvky a připomínky zasílejte na adresu Gaudium Praha, 1700 00, Praha 7,
Šimáčkova 16, případně e-mailem (gaudiumpraha@volny.cz, sbor@radostpraha.cz,
Vsilhan@centrum.cz)

Toto číslo vyšlo dne 15. října 2007

GAUDIUM

AUDITE SILETE

BULHARSKÝ SPECIÁL

Časopis smíšeného pěveckého sboru Gaudium Praha

Rok 2007

Speciál

Letos o prázdninách navštívila část sboru (mnozí s rodinnými příslušníky, někteří i s přáteli) rekreační oblast Bulharska u Černého moře, konkrétně známou oblast zvanou Primorsko. Přesto, že hlavním účelem bylo koupání, nebyl by to sbor Gaudium, aby tuto příležitost nevyužil i na zdokonalení umění svých členů v oboru pěveckém.

Bulharský speciál sborového časopisu chce tuto chvályhodnou činnost zdokumentovat a přináší proto kromě několika obrázků i dva pohledy ve dvou článcích svých členů. První - barvitý pohled literáta a druhý - strohý racionální pohled profesorský.

Doplňkem je i ukázka tvůrčí činnosti z pobytu, a to z básnické soutěže, vyhlášené samozvanou kulturní komisí této expedice.

SPECIÁLNÍ ZÁPIS BULHARSKÝ - pohled literáta*Zuzana Zajícová*

„Do Bulharska mě nedostaneš ani zadarmo. Byl jsem tam nejmíň desetkrát a stačí mi to na zbytek života.“ To pravil jednoho dne můj manžel, když jsem mu oznámila, že náš smíšený sbor Gaudium jede na soustředění do zmíněné destinace.

Moc jsem ho nepřemlouvala, neboť i já jsem měla o Bulharsku nevalné mínění. Taký jsem tam několikrát byla. Pravda, naposled před dvaceti lety, nicméně hromady odpadků, turecké záchody a nechutné jídlo jsem měla v živé paměti, jako bych tam byla vloni. Jenže pokud se chci stát rovnoprávnou, kvalitní a úspěšnou sborovou zpěvačkou, musí pohodlnost a obavy o zdraví stranou. Pojedu, i když je to zájezd autobusový...

Pro jistotu jsem přemluvila kamarádku Zorku, to abych tam měla v případě krize člověka blízkého. Ve sboru jsem přece jen nestačila navázat takové přátelství, které by bez následků přečkalo společný turecký záchod a jiné nástrahy, číhající na Balkánském poloostrově.

O soustředění v Bulharsku se rozhodlo už někdy brzo zjara a já až do chvíle odjezdu poslouchala lamentace kamarádky Zorky a vzpomínky na její drastické zážitky z pobytu v Rumunsku před třiceti lety. Její obavy jsem se snažila rozptylovat argumenty, o nichž jsem sama pochybovala. Posílala jsem jí nadšené popisy bulharských letovisek, kterých je plný internet. Pro jistotu jsem několikrát navštívila svoji lékařku a posléze lékárnu, abych doplnila narůstající kvanta léčiv na všechno možné, zejména pak na průjem. Ještě jsem přibalila slivovici a fernet a byla jsem připravená na všechno.

Cesta autobusem byla černou můrou pro všechny zúčastněné. Sedět na zadku den, noc, den, to otráví i největšího optimistu. Naštěstí musí řidiči každé tři hodiny povinně zastavit, ovšem některým motorovým měchýřům se zdál tento časový limit dlouhý. Víím, o čem mluvím, sama jsem majitelkou takového nespokojeného měchýře.

Jednou napíšu vědeckou studii a ta se bude jmenovat Záchodky Evropou křížem krážem, nebo tak nějak. Jsem odbornicí a moje schopnost vyhledat je v každém terénu je pověstná. Jelikož jsem kdysi v Bulharsku zažila výše zmíněné turecké záchody všude, včetně letišť, radši jsem před cestou navštívila české záchody na Florenci, ovšem po jejich použití jsem byla smířená i s těmi tureckými. Nevím, za co jsem zaplatila 5 korun, za čistotu to tedy rozhodně nebylo. Co se týče záchodů, máme k Balkánu blíž, než se zdá.

Jako správný český turista jsem měla na cestu několik řízků, stejně jako všichni ostatní. Na zastávkách u pump to probíhalo stejně.

V PRAZE VAROVALI PŘEVELICE*Olina Zdena Průškovi*

V Praze varovali převelice
nesmí vám chybět slivovice
a tak táhnem k nádraží
kufry plný závaží.

Cesta do Bulharska
má jedno velké plus
záchod má i autobus
na něm kytara věčně truní
smažené řízky šíří svou vůni.

S Gaudiem k moři
bójka se do vody noří
potom na pokoji kouří
záchody smrdí jak tchoři.

Hořím!

Já hořím touhou po poznání
vydám se k moři za svítání.

Svítá!

Slunce nás vítá
zář od našich těl se odráží
sbor sýráčů jde k pláži s kuráží
a pokud se počasí nepohojí
a stačí jenom málo, aby se to stalo
pak slaná voda všechny naše rány
zhojí
do vody nesmí, kdo se krabů bojí.

Poslední zkouška nese se
v duchu kulturního blaha
zpívá se, zpívá
až jde vám z toho kolem hlava.

Až se stíny prodlouží
Primorsko se do tmy pohrouží
pak ozvěna našich árií
bude znít snad až v Sofii.

KDO MI ZÁDA NAMAŽE*Radka a Ota Vágnerovi*

Někdo pije jenom fernet
já se dívám na internet.
někdo pije jenom čistej rum
a já si hledám, kde je Gaudium.

Že prý někdo v Burgasu
slyšel zpívat bujnou chasu
spirituály i árie
vivat Primorsko Bulgarie

Kdo mi záda namaže
na pláž cestu ukáže
aby viděl na ten modrej strop?

Kdo slunečník natočí
kdo mi hlavu namočí?
V tomhle žáru by se jeden zcvok.

A žádná sopránka už slzu neuroní
Když ve vlnách zmizím
jak pod kopyty mořskejch koní.

Když se hlava zatočí
kdo mi pivo natočí
sklenku plisky nebo třeba sok.

KDYŽ JSEM JÁ ŠEL*Milena Poláčková*

Když jsem já šel
tou Primorskou branou
dívaly se dvě Bulharky za mnou,
jedna volá druhou: „Čum,
v Bulharsku je Gaudium!“

Každý den si přes poledne zpívá,
na pláži pak do moře se dívá,
když se večer sesednou,
ukulele jim lká tmou.

14 dní jsem v Bulharsku zpívala
od Zdeny jsem Giannetu dostala,
od Hřebíčka odměnu,
ráda na to vzpomenu.

Počkej holka, však ty budeš plakat,
až se vrátíš, půjdeš zase makat.
zapomenout bude um
jak tu bylo Gaudium

Počkej holka, ty se budeš soužit,
až se vrátíš, půjdeš zase sloužit.
všichni rádi vzpomenu,
jak byli jsme s Gaudiem.

MY JSME VŠICHNI GAUDIÁCI*Jarka Tittelbachová a Zdena Hřebíková*

My jsme všichni Gaudiáci
život je někdy těžký
přijeli jsme autobusem
kousek taky pěšky.

Po dlouhé cestě, která končí
Bulharsko nás vítá
otvírá nám náruč pláží
mnohé radosti skýtá.

V poledne v tom okamžení
Zdena rozdá noty
zpíváme si na dvorečku
a to mezi ploty.

Probíhá nám soustředění
Vláda zpívá v basu
flétny pískaj, struny znějí
a to ze všech hlasů.

Celý život pořád zpívám
a to v prvním altu
při práci i při úklidu
i když míchám maltu.

A já zase zpívám tenor
ten zpívání tvrdí
jsme tady jen dvě tenorky
a jsme na to hrdý.

Gaudium je velká banda
co zpívání baví
přejeme všem krásný pobyt
ať nám to všem ladí.

MĚLA BYCH PRO PRAOTCE TIP*Zuzana Zajícová*

Měla bych pro Praotce Čecha tip:
Obejít horu Říp
a zakotvit v Bulharsku
zrovna přímo v Primorsku
V létě je tam líp!

Cesta je sem daleká
Gaudium to neleká!
Radši než Praotec poklusem
Vyrazilo autobusem!

Žádná flákárna to není,
Je to velké soustředění
V poledne v největším horku
Máme zkoušku na dvorku.

A co ještě k tomu říci?
Zpívaj i rodinní příslušníci
Společně se sborem
Za dřevěným stolem,

Nutno ještě podotknout
Praotec byl pěkný bloud
Že neposkyt Bulharům
Smíšený sbor Gaudium
Primorsko je pěkný kout!

**PŘÍMOŘSKÁ IDYLA
V PRIMORSKU***Milica Vítů*

Po celý rok se snažíme,
na zkoušky sboru chodíme.
Jeden koncert druhý střídá,
pouze v Čechách? To je bída!

Odměnou za naši práci
chtělo by to rekreaci.
Marně přemýšlíme hlavou,
kam pojedem za zábavou.
Vtom nám Zdena zprávu práská
pojedeme do Bulharska!

Bulharsko je pohostinné
mléka, strdí, vína plné.
Udržujem těla svěží,
na pláži se pěkně leží.
Díky známé dvojici
užíváme legraci.

V poledne už neležíme,
k zpěvu čile nastoupíme.
Světznámé Gaudium
našlo nové podium:
celý ten náš sboreček
vejde se na dvoreček.

A nakonec na konec opět refrén:
naše staré hodiny
bijí čtyři hodiny.

Útok na záchod, pak řízek. Na konci strastiplné cesty jsem měla řízků plné zuby.

Veškerá únava z nás ovšem spadla při prvním plácnutí do moře. To je prostě na dovolené to nejkrásnější, první kontakt s mořem. Nohy se vracejí do původního tvaru, hlava přestává bolet, stejně jako zbytek těla, zkrouceného jako paragraf. To vám přestane vadit i ten podivný bulharský zvyk umístit sprchu nad záchodovou mísou, to se smíříte i s vidinou zpáteční cesty. Naštěstí se ukázalo, že ta sprcha a ta cesta jsou jediné drobné kazy na jinak krásné dovolené. Opravdu, naše temné vize se nenaplnily, všechny léky na průjem jsme vezli zase zpátky domů. Prostě Bulharsko dnes je jiné než před dvaceti lety, o Rumunsku před roky třiceti ani nemluvě.

Zažila jsem ten slastný pocit sednout si do hospůdky, kavárny, rybárny, prostě kam nás napadlo, dát si cokoli k jídlu nebo pití a nekoukat na peníze. Prostě jsem na to měla. Jo, to je pro chudou sboristku pocit nepopsatelný. Ukázat ležérním a, jak mi připadalo, elegantním gestem na rybu, tvářit se světově, jako že vím, co je to za druh, a poručit si k ní salát a zagorku. Tedy pivo značky Zagorka. Pak jen sedět s ostatními ve stínu terásky přímo nad mořem, čekat, až vám vybranou rybu opečou na grilu, a v duchu trnout, jestli ta ryba bude dobrá. No a pokaždé byla. Všechny byly skvělé.

Náš smíšený sbor obsadil dva penziony, jež spolu sousedily a mezi nimi byl malý dvorek se zahrádkou. Ten jsme regulérně zabrali na polední zkoušku - přece jen jsme byli na soustředění a to znamenalo taky cvičit, nejen se válet u moře a po hospodách. Náš pan domácí nám půjčoval denně židle a skleničky, nosil nám džbány skvělého vína a mísy jím vlastnoručně naložených malých rybek, obalených v mouce a opečených. Mňam! Ani za nic nechtěl peníze, prý moc pěkně zpíváme. Tak jsme zpívali každý večer až dlouho do noci a popíjeli jeho víno, jedli rybičky a já zcela změnila názor na Bulharsko a jeho obyvatele.

Nevím, jak to vypadá na ostatních bulharských plážích, ale pláže v Primorsku jsou prostě krásné. Na rozdíl od dávných let, tak jak jsem je poznala kdysi, jsou čisté. A to opravdu. Všude jsou koše na odpadky, které večer jezdí vysypat pán s dřevěným vozíkem taženým koněm, nikde se neválí jako dřív ty hrozné hromady slupek od melounů, obsypaných vosami, v moři neplavou pytlíky ani jiné svinstvo, prostě Bulharsko změnilo svou tvář. Na plážích jsou taky malé bary, pečou tam rybičky, dostanete tam špízy, plněné brambory, pizu, zmrzlinu a palačinky a na všechno máte dost peněz. Co vám mám povídat, přibrala jsem v Bulharsku dvě kila...podezírám hlavně malé pekárny, které jsou doslova na každém rohu, že jsou hlavní příčinou

těch nabytých kil. Oni v nich totiž Bulhaři pečou od rána do noci senzační buchty a kynuté zákusky, sladké i slané, strašně dobré a hrozně levné. Moje předsevzetí, že se budu živit jen saláty, vzalo za své, hned jak jsem se rozkoukala a zjistila, že prostě ty doby, kdy jsem v Bulharsku zhubla bez problémů pět kilo, jsou ty tam.

Bulharského soustředění se nezúčastnil celý sbor, hlavně basů a tenorů bylo jako šafránu. Zkrátka to byla skoro dámská jízda, jen několik odvážných mužů se přidalo. Na prstech jedné ruky se dali spočítat. Přestože převažoval ženský element, na náladu a legraci to vliv nemělo.

Hned první večer na dvorku se samozvaně zvolily dvě zasloužilé členky sboru Jarka a Zdena kulturními referentkami a my ostatní jsme se nestačili divit. Od té chvíle jsme se nezastavili. To byly pořád samé náročné úkoly, soutěže, rej masek na pláži, skládání veršů, lité boje v mořských dunách i vlnách, no, vrátila jsem se do dob skautského tábora a střední školy. Kamarádka Zorka sice občas brblala, ale nakonec podlehla nekompromisním kulturním referentkám a doufám, že ji to bavilo aspoň z poloviny jako ostatní.

Během poledních zkoušek jsme natrénovali několik kousků, pečlivě vybraných sbormistryní Zdenou. Počítala s malým počtem mužských hlasů, ale věděla, že s námi jede profík baryton Michal. Ten, když se do toho opřel, strčil celý zbytek sboru do kapsy a jeho mocný hlas se linul daleko předaleko za hranice našeho dvorku až někam do Burgasu. Proto byl bulharský repertoár vybraný rafinovaně a Míša si zazpíval několik moc pěkných sól. Jediné, s čím jsem se těžko ztožňovala, byla ruská lidová Kalinka, mám ji moc spjatou s dobami totalitními. Leč v našem podání a poté, kdy jsem konečně pochopila, že ta nota s tím dutým břískem je tisková chyba a začala ji zpívat správně, tak jsem i Kalince přišla na chuť.

Bulharské soustředění se vyvedlo. Nechtělo se nám domů, cesta zpátky byla nekonečná, zvláště, když jsme museli pořád zastavovat ne kvůli našim měchýřům, ale kvůli pašování cigaret a jiných neidentifikovatelných předmětů. Nepašovali jsme my, ale naši bulharští řidiči. Autobus při několika zastávkách v Bulharsku a na srbských hranicích postupně vycpali, jak se dalo. V Srbsku jsme pak zastavovali na podezřelých parkovištích, kde řidiči zase paš vytažovali a nosili ho do temných koutů hospod a tureckých záchodů. My pasažéři jsme byli evidentně jen nucená přítěž na jejich pašerácké stezce. Jo, cesta to byla dlouhá, ani řízky jsme s sebou neměli. Dnes už vím, že se do Bulharska určitě vrátím, ale jediné letadlem.

„Tohle že je Bulharsko?“ manžel nevěřil vlastním očím, když si prohlížel fotky. „Miláčku, příště jedu s tebou.“

Liteární soutěž básnická:

Vítězná báseň

GAUDIUM V BULHARSKU
Maruška Čerovská s Michalem

Dva dny jedem v autobuse,
přemýšlíme v jednom kuse:
moře nebo pódium?
Jede s námi GAUDIUM!

Ujeli jsme značné míle,
v autobuse dlouhá chvíle.
Nechceme už tady být,
pěvecký tu velí KLID.

Dost už bylo toho hoře,
na obzoru svítí MOŘE!
Panorama nádherné
náladu nám pozvedne.

Vyskočíme z autobusu
všichnisborem

V JEDNOM KLUSU
na penzion spěcháme,
do plavek se svlékáme.

K moři sprintem vyrážíme
i Asafu porážíme.....*)
do vody hned skočíme
a rychle se smočíme.

Cachty cachty jako rybky,
kotrmelce, stojky, šipky.
Kam se hrabe naše vana!
A co voda? TA JE SLANÁ.

To nás ale neodradí,
u moře jsme vsutku rádi!
Nejsme však ryby,
PLOUTVE NEMÁME,
proto se nejen koupem,
ale i ZPÍVÁMEEEEE

V Bulharsku
pod žhavým sluncem
v poledne klávesy udeří,
klika cvakne, dvěře letí
ZDENA VCHÁZÍ DO DVEŘÍ
Na dvorečku v penzionu
v provizorní zkušebně

vyluzujem všichni sborem
TÓNY POUZE MALEBNÉ.

V podvečer si spolu zase,
posedáme na terase.
na kytary zavrní
referentky kulturní.....**)

Potom program připraví,
který všechny pobaví.
Dneska báseň, ZÍTRA MASKU,
prima je nám v Primorsku!

A co říci závěrem?
DEJTE NÁM CENU A MY DEM!

*) ASAFA POWEL MISTR SVĚTA NA
100 METRŮ, ČAS 9,77

**) SAMOZVANÉ VLÁDKYNÉ ZDE-
NIČKA A JARUŠKA

DOVOLENÁ V BULHARSKU

Jana Štolová

Dovolená v Bulharsku?
Dobrý nápad!
Proč jezdit jen na Západ.
A s Gaudiem?
To si užijem
a nudu zabijem.

Ráno k moři vyrážíme
sotva věci vybalíme,
už zas domů valíme.
Na koupání není čas
ve 12 je zkouška zas.
Každý den zpíváme
chvíli klidu nemáme.

Dovolená se nám krátí
a ty chvíle už se nevrátí.
A když bude v Praze studený vítr
vzpomínka na Bulharsko nás bude
v srdcích hrát.

Co víc si můžem přát?

AUDITE SILETE

Moje osobní zkušenost s jídlem v restauraci nebyla nejlepší. Hned první den jsem udělal první chybu. Dal jsem si v samoobslužné restauraci jejich guláš. Pár dní jsem jedl pizzy, kuře, až jsem se rozhodl dát si, když jsem byl u moře v „rybárně“, rybu. Makrela za 4LEVA byla dobrá, ale moc mastná. Po pár dnech užívání léku "imodium" a diety jsem se odhodlal vrátit k normálu a snědl jsem ke svačině několik výborných oliv a v restauraci k obědu výbornou "musaku" - bulharské opékané brambory s masem. Situace se vrátila a už jsem do konce zájezdu vydržel na sucharech. V restauraci jsem si chtěl dát dietní čistou rýži bez přísad. Nepořídil jsem, samotnou přílohu mi nedali. Musel jsem si koupit celé jídlo, v domnění že dostanu jen tu čistou rýži. Stejně v ní byla kukuřice, hrášek mrkev a byla omaštěná. Jindy jsem si dal samotné vařené brambory. Na jídelním lístku je měli do češtiny přeložené jako bramborový salát. Přístup personálu k hostům v bulharských restauracích nám připadá stále stejný jako v období totality. Zdálo se nám, že hosté jim jsou na obtíž. Tu pouhou rýží mi pak uvařila Zdena Součková u Markéty Džunevy v jejich pohodlném a nádherném karavanu.

Masky na pláži

AUDITE SILETE

Siesta na terase penzionu

Zkouška na dvorečku penzionu

Vzpomínky, fakta a dojmy účastníka zájezdu části sboru GAUDIUM PRAHA do Bulharska - pohled racionální

Jiří Míček

K zájezdu do Bulharska, konanému ve dnech 3. až 15. července 2007, byl sbor inspirován nabídkou manželů Markéty a Maria Džunevových. Oni sami zakoupili před několika lety poblíž Primorska parcelu a tento kraj si zamilovali. Ubytování jsme byli v penzionu jejich známého. Protože nás bylo hodně, byla menší část ubytována v dalším penzionu v blízkém sousedství.

Ubytování i příslušenství u každého pokoje bylo čisté a bez problémů. Původní informace o možnosti vaření se ukázaly zkrleslé. Téměř v každém pokoji byla jen lednice, televize a varná konvice. Naše přivezené zásoby potravinových surovin jsme tedy vezli zpět domů. Místních restaurací a obchodů s jídlem je v blízkém okolí penzionu mnoho, takže jsme hladem nestrádali. Ceny jídel jsou srovnatelné s cenami u nás.

Město Primorsko

Historickou zvláštností tohoto místa je, že zde měl bývalý první tajemník komunistické strany Bulharska - Todor Živkov - jednu ze svých 18 letních rezidencí. To znamenalo zábor desítek hektarů lesa, cest a nejkrásnější pláže. V tomto přísně střeženém prostoru Živkov občas lovil zvěř a odpočíval. Dnes je tato oblast přístupná, ale samotná opuštěná rezidence je stále předmětem politických a finančních tahanic. Je zdaleka vidět a jmenuje se "PERLA".

Primorsko je městem, kde žije početná část česky mluvících Bulharů. Snad proto sem Češi tak rádi a v hojném počtu jezdí. V restauracích a obchodech je všude vidět české názvy a nápisy. Obchodníci a obsluhy v restauracích zde často mluví i česky. Domluvit se lze snadno i anglicky, německy nebo rusky.

Čistota a hygiena se zde v posledních letech značně zlepšila a zejména v bulharských městech a u benzinových stanic je na evropské úrovni. Tento trend jde současně s rychlým tempem výstavby moderních hotelových objektů, které v Primorsku rostou podél pobřeží.

Doprava

Z České republiky se lze do Bulharska dostat několika způsoby. Porovnejme důvody, které nás vedly k volbě dopravního prostředku.

1. letecká doprava je nejrychlejší, nejpohodlnější, ale dost drahá. Zpáteční letenka stojí asi 8000,-Kč. Při troše námahy, čekání a štěstí lze pro jednotlivce využít levnější charterové lety.

Větším a známějším letoviskem než Primorsko je město Sozopol, kam se někteří z nás jeli podívat. Leží asi 20 km severněji od Primorska a je z historického, ekonomického i obchodního hlediska nejvýznamnějším centrem této oblasti. Turisty láká svými nádhernými, po staletí zachovalými stavbami kamenných domů s dřevěnými přistavěnými patry. Ve městě jsou historicky cenné i církevní stavby a starý přístav. Hned u stanoviště autobusů je městská pláž, kde je možné koupání. Archeologické muzeum, etnografické muzeum, umělecké galerie a výstavy, mnoho hotelů, restaurací, stánků se suvenýry, to vše poskytuje Sozopol svým dnešním návštěvníkům, včetně nádherných pohledů na moře.

Na svůj pozemek ve vesničce Pismenovo, který si asi před 5 lety koupili, nás pozvali manželé Markéta a Mario Džunevovi se svými kluky Davidem a Danielem. Zatím zde bydlí ve svém karavanu, ale chystají se tu postavit penzion. Pan Dimo Petrov přivezl dřevěné uhlí a naložené maso k rožnění. Byl to nádherný večer se západem slunce a pozorováním nádherné hvězdné oblohy. Obec Pismenovo a sousední Jasná Poljana (kde žil L. N. Tolstoj) jsou vesnice, z nichž původní obyvatelé odešli a stále odcházejí. Tam si nyní kupují pozemky bohatí důchodci z celého světa a staví si zde svá letní sídla. Budoucnost kraje je v rozvoji turistiky. Do blízkého rekonstruovaného objektu ve stylu vesnické architektury vozí cestovní agentura z Primorska za 30LEVA autobusem turisty, kde jim předvádějí lidové tance a zvyky. Je to kraj sice ještě u moře, ale již s horským podnebím. Podloží je tvořeno 400 metrů tlustou souvislou vrstvou vulkanické skály - andesitu. Pan Dimo Petrov má v sousedství také svoji velkou zahradu a ovocný sad, kde pěstuje nádhernou zeleninu a ovoce. Nedaleko v lesích má své pracoviště zahraniční firma, která zde v milířích vyrábí z dubového dřeva dřevěné uhlí a vyváží ho do celého světa, zejména do Francie.

Jídlo

Naše původní představa, že si občas levně něco uvaříme z dovezených zásob v našem penzionu, se neuskutečnila, takže jsme byli odkázáni na obchody a restaurace. V obchodech lze koupit vše jako u nás a za ceny skoro jako u nás. I chleba mají nejen bílý, ale i černý. Ceny broskví, rajčat, papriky apod. k našemu překvapení však během času byly den ode dne plíživě vyšší (asi o 10 až 20 stotinek na 1kg denně). Maximum nastane začátkem srpna, kdy mají všichni státní zaměstnanci v Bulharsku dovolenou a přijede sem nejvíc návštěvníků. Primorsko je místo pro dovolenou bulharské střední vrstvy lidí - pro úředníky. Džunevovi jezdí v sezoně nakupovat do většího města Burgasu. Leží asi 60 km severně a ceny potravin jsou tam podstatně nižší.

Vrcholem plážové kulturní činnosti byla ovšem maškarní přehlídka našich masek. Každá tato soutěž byla spojena s pečlivým vyhodnocováním a s rozdělením cen k nesmírné radosti našich nejmladších členek.

Kulturně se žilo i na penzionu a na našem společenském dvorečku. Vymyšlení masek pro závěrečnou maškarní soutěž nás bohatě zaměstnávalo. Umělecky náročnou práci jsme museli vynaložit při účasti na literární soutěži. Šlo o to nejen dílo vymyslet, sepsat, ale i předvést. Hodnotil se totiž nejen obsah, forma, ale i provedení. Při samozřejmém dodržení předepsaných podmínek soutěže. I v této náročné práci všichni uspěli a úroveň výsledných literárních děl byla vysoká.

A to se ještě musím zmínit o tom, že každý večer jsme si pod vedením "samozvané kulturní komise" společně zazpívali národní, trampské a jiné písně pro vlastní potěšení. Ani humor nechyběl, zejména při návštěvě "bábušky", tančící na nápěv písně Kalinka.

Výlety

Okolí Primorska je nádherné. Je to krajina, která je nezasažená civilizačními vlivy. Zčásti i díky zákazu vstupu do oblasti uzavřené pro Todora Živkova. Jednou z pozoruhodostí, uváděnou ve všech průvodcích tohoto kraje, je řeka **Ropotamo** a její okolí. Leží asi 5 km severně od Primorska. Doprava tam pro jednotlivce je možná za 1LEVA autobusovou linkou, která jezdí téměř každou hodinu. Na autobusovém nádraží se každému stále vnucují taxikáři. Jejich cena vyjde asi 4LEVA na osobu při plně vytíženém autě. Pro větší skupinu si lze na nádraží operativně zajistit menší autobus, který vyjde asi na 2LEVA na osobu. Všichni jsou zde velmi ochotní. Jeli jsme společně autobusem a projeli se po řece tam a zpět. Cena plavby 7LEVA na osobu. Na pěší túru v okolí řeky jsme se z časových důvodů již nedostali.

Velice zajímavý výlet pro menší skupinu pozvaných byla cesta terénním autem, kterou nám nabídl pan Dimo Petrov. On pracuje jako správce zdejších lesů, a tak zná všechny zajímavosti zdejšího kraje. Zavezl nás na **Begliктаš**. To je jméno pahorku, který asi před 10 tisíci let užívali staří Thrákové pravděpodobně ke kultovním účelům. Jde o rozsáhlé seskupení kamenných útvarů z vulkanicky vyvěřelých balvanů ohromných rozměrů, upravených do různých tvarů. Je tam jakési "manželské lože", "trůn vládce", úzká soutěska, ohromný balvan posazený na třech bodech a další podivné kameny. Za 2. světové války bylo mnoho z nich vytěženo vojskem, odvezeno a rozbito na šterk na stavbu silnic. Nedaleko tohoto útvaru na kraji lesa je osamocený kamenný objekt, pocházející z předhistorické doby, nazývaný "dolmen" (obdoba toho pojmu je známější termín "menhir").

2. cesta vlakem trvá déle, ale cenově není o moc levnější.

3. vlastní auto je jistě neoperativnější a relativně pohodlný prostředek, s vysokým bezpečnostním rizikem konfrontace se zloději a jinými živly. Zejména při průjezdu Rumunskem.

4. autobusem lze jet buď pronajatým jako celek nebo linkovým. Je to nejlacinější způsob dopravy, ovšem s menším pohodlím. Nejhorší je, že člověk se moc nevyspí, nepohybuje a otékají mu nohy.

Po zvážení všech pro a proti se většina rozhodla pro cestu linkovým autobusem. Jízdenky objednala přes Internet naše paní sborníčkárna Zdena Součková u brněnské pobočky cestovní společnosti ONLINEBUS <http://www.onlinebus.cz>. Ta nám je zajistila u dalších dvou bulharských cestovních společností. Místenky byly jen pro trasu Praha-Sofia se společností KATEV. Pro další trasu Sofia - Primorsko bylo nutno místenky osobně dojednat v kanceláři tamní cestovní společnosti v jejich úředních hodinách. Zajistili nám autobus od společnosti BODIVALI. (V době Internetu to připomínalo dobu kamennou.) Pro dokreslení tohoto přístupu k zákazníkům je typický příklad jednoho nešťastného Angličana, který kolem nás na nádraží zoufale pobíhal a v každé otevřené kanceláři se ptal na radu. Měl zaplacenou poukázku na autobusový spoj, který jel v 10:00. Jeho cestovní kancelář, která mu měla jízdu potvrdit a vydat místenku, však měla otevírací dobu až v těch 10:00.

Naše cestovka měla otevírací dobu již od 7:00. To znamená, že s bulharskou přesností přišla paní v 7:30 a ještě jsme museli čekat dalších 15 minut, než zapnula PC a než si vyřídila telefonáty. Ruční opisování čísel pasu, vypisování a lepení nálepek pro zavazadla na jízdenky jí zabralo dost času k nelibosti fronty turistů za námi. Ještě jsme se museli potýkat s chybami v uvedení časů odjezdu v souvislosti se změnou časového pásma (+1hodina při příjezdu a -1hodina při odjezdu). To vše Zdena svojí trpělivostí, získanou profesní praxí se sbory, vytrpěla a přečkala. To vše k naší spokojenosti, abychom mohli v pohodě cestovat dále, za což jí patří nemalý dík.

V Sofii je honosné a rozsáhlé vlakové nádraží. Dále je tam velmi pěkné moderní autobusové nádraží pro vnitrostátní linky. Mezi nimi se krčí malý parkovací prostor, což je autobusové nádraží pro mezinárodní linky. Kolem jsou malé stánky s bufety, obchody, WC, směnárnou a kanceláři mnoha cestovních společností. Kolem pobíhají davy čekajících cizinců, na které praží slunce, protože prostranství nemá střechu. S potěšením jsme konstatovali, že jsme nikde neviděli posedávající rodiny s kulatými ranci, husami a jiným zvířectvem, což bývá v orientě na takovýchto místech obvyklé.

Peníze

Dalším úkolem pro každého cizince je nutnost výměny peněz. V Praze se většinou bulharské LEVA sehnat nedají a ani je směnárný na seznamech neuvádějí. Proto nám bylo doporučeno vzít si měnu EURO, kterou lze v Bulharsku snadno směnit. Mnoho českých turistů zde považuje za nejvýhodnější nemít hotovost a platit našimi platebními kartami. Lze je použít nejen v bankomatech, ale skoro všude. V obchodech, restauracích, v bufetech u benzinových stanic apod. Většinou je to prý ve výhodném kurzu a bez poplatků.

Pokud chcete měnit hotovost, nikdy neměňte na ulici. Podvodníci s falešnými bankovkami na to jen čekají. Cizince však tady okradou také zcela "legálně" u přepážky směnárný. Přestože jsem byl teoreticky na směnu připraven a znal správný kurz, nechal jsem se nachytat na jejich psychologickou fintu. Na můj dotaz v jakém kurzu mi EURA smění, mi žena za přepážkou neodpověděla. Jen ukázala na tabuli se spoustou čísel. U 1EURA kurzy: 1,91 a 1,59. V Praze mi byl doporučen kurz 1,91 až 1,95LEVA za 1EURO. V nepřehledném zmatku si člověk ta desetinná čísla snadno zamění a podlehne dojmu, že to je ten správný kurz. Výsledek, ve stánku směnárný na mezinárodním autobusovém nádraží jsem měnil v tom nejhorším kurzu 1,59LEVA/Euro.

V jiných bankách v Sofii i v Primorsku měli kurzy opravdu lepší, obvykle 1,91 nebo 1,95LEVA/EURO

Příjezd do Primorska

Na nádraží nás už čekal pan Dimo Petrov, s nímž jsme pobyt předem prokoresponovali. Zajistil nám odvoz auty do jeho penzionu (asi 1 km). Po ubytování jsme se hned šli koupat do moře na jižní pláž. Petrovovi jsou velmi přátelští, bydlí v přízemí a nás ubytovali v 1. a 2. patře. Ochotně nám pomohli překonat naši počáteční neinformovanost a poskytli nám kromě prostoru ke zkoušení i další pozornosti jako víno, pálenku, meloun apod. Na naše zkoušky a společenská posezení jsme používali jejich dvorek, kam přenesli všechny své židle. Klavír jsme měli vlastní - rolovací, japonský.

Pěvecké zkoušky

Zkoušky našeho sboru probíhaly pravidelně na dvorečku našeho penzionu vždy v době siesty ve 12:00 hodin. Všude kolem byl klid. Několikrát jsme zkoušeli večer ve 20:00, ale to nás rušily křičící děti ze sousedního hřiště a další zvuky z oken okolních domů. Každý den jsme se naučili jednu novou píseň a kromě čtyř nezpěváků -rodinných příslušníků- se všichni všech zkoušek pilně účastnili s plným

nasazením, včetně těch nejmladších děvčat. Jsme přesvědčení, že nám tyto zkoušky daly mnoho krásných pěveckých zážitků a že s těmito písněmi budou moci naši sbormistři počítat jako se základem k jejich nacvičování s celým sborem.

Koupání

Naše nejmilejší činnost, která je pro Středoevropana tolik vzácná. Po celou dobu pobytu nám svítilo slunce, teploty dosahovaly tropických výšek, takže nám v koupání nic nebránilo. Jen mazání jsme nesměli zanedbávat. Vlny na moři byly každý den větší a větší. Poslední dva dny už byl vyvěšen červený prapor, což znamená zákaz plavání. Plně jsme pak využívali možnosti cachtání se ve vymezeném prostoru před plavčíkovou pozorovatelnou.

V Primorsku, které se nachází na menším výběžku do moře východním směrem, jsou k dispozici 2 hlavní pláže s jemným žlutým písekem. Severní a jižní. Nelíbilo se nám, že jsou téměř celé "osázeny" oficiálními slunečníky. Jejich majitelé tvrdě vybírají 3-4LEVA za to, když se pod některý schováváte. Je to sice na celý den, ale platí se, i když přijdete až odpoledne. Je to vydřidušství. Někteří si spočítali, že když si koupí na celý pobyt za 8LEVA slunečník vlastní, tak vydělají. "Chyba lávky". Použití vlastních slunečníků je zakázáno. Jediná možnost jak ušetřit, a té jsme využívali i my, je, že si větší společnost zaplatí 1 nebo 2 slunečníky a pod ním se všichni vystřídají během dne. Další možnost, ještě výhodnější, je chodit až na okraj placeného prostoru a tam si zapíchnout slunečník svůj. Při větším větru ty vlastní, koupené, obvykle uletí nebo jim vítr potrhá spojovací nitě. V horším případě zláme dráty. Velmi výhodné se ukázalo použití jakéhosi "polostanu", který se postaví po větru a v němž si lze krásně uložit i věci a schovat se před sluncem dle potřeby.

Kultura

Abychom v tom lenošném pobytu u moře kulturně nezakrněli, starala se o nás "samozvaná kulturní komise". Zdenka Hřebíková a Jarmila Tittelbachová. S jejich vynikající schopnosti společensky bavit druhé a dokázat je vyprovokovat k aktivním činnostem se náš pobyt stal něčím, na co budeme dlouho vzpomínat v tom nejlepším. Velmi jsme si cenili jejich citlivého přístupu k prosazování svých záměrů, takže se všichni rádi zúčastňovali i těch činností, které by jinak nikdy sami neprovzovali. Naše sportovní soutěže na pláži vzbuzovaly u kolemjdoucích návštěvníků jistě smíšené pocity od soucítění s domněle mentálně postiženými jedinci až po neskrývanou závist s touhou účastnit se také. Pořadí soutěžících bylo pečlivě rozlosováno do několika soutěžních kol a o výsledcích se vedla podrobná statistika.